

„...milyen jó dolog magyar zsidónak lenni, de ez már egy másik vita témája...”

Lojalitáshierarchiák egy késő 20. századi digitális korpuszban

Biró Tamás

birot@or-zse.hu, biro.tamas@btk.elte.hu

A *Zsidó Fiatalok Magyarországi Egyesülete* (UJS) által 1997 őszén alapított *Córesz* levelezési lista egyike a digitális kor hajnalából származó, máig kiaknázatlan, azonban a kortárs magyar zsidó történelem kutatása szempontjából jelentős forrásoknak. A Facebook és a kommentelési lehetőséget biztosító számos online újság, blog korában szinte elképzelhetetlen, hogy 22 évvel ezelőtt még csak egyetlen elektronikus kommunikációs csatorna állt a magyar(országi) zsidó fiatalok – és kevésbé fiatalok – rendelkezésére. Előadásom során a *Córesz* archívumában térképezem fel a lojalitáshierarchiákat az ezredfordulón.

A *Córesz* levelezési lista által szolgáltatott társadalmi minta nem reprezentatív a korabeli magyar(országi) zsidóságra nézve, bárhogyan is értelmezzük az alapsokaságot. Az alapító ifjúsági szervezet és az alkalmazott modern technológia következtében elsősorban (de messze nem kizárólag) fiatal, öntudatos zsidók levelezésébe kapunk betekintést, akik a modern magyar társadalomhoz és a zsidó hagyományokhoz egyaránt kötődnek, a kettő közt ellentétet nem érzékelve. Ennek a generációnak a lojalitáshierarchiája jól rekonstruálható a digitális forrásból, amellyel a lista egyes tagjai egyetértenek, mások vitatkoznak, vallási-ideológiai beállítottságuk és életkoruk függvényében. A *Córesz* levelezési listán zajló viták következtében a 2000-es évek elején két, egymással ellentétes politikai-társadalmi nézeteket valló „szakadár lista” is létrejött, elsősorban az alapítókénál idősebb generációk képviselőiből, így az ő értékrendjükre is következtethetünk a források feldolgozásával.

Az egymással gyakran összeütköző hierarchiák feltérképezése során számos módszertani nehézségre is felhívom a figyelmet. Az ekkor még új kommunikációs formának számító online térben az őszinte, az eltúlzott, valamint az álnéven, esetleg provokatív céllal kreált személyiségek megnyilvánulásait is forráskritikával kell kezelnünk.